

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ УЧАСТІ ДЕРЖАВИ В ООН: ДОСВІД ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В ПЕРІОД АПАРТЕЙДУ

ПАЗЮК Андрій Валерійович - доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри міжнародного та європейського права Державного університету
«Київський авіаційний інститут»

ORCID ID: 0000-0002-1622-1671

УДК 341.123

DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2026.1.63>

Стаття присвячена дослідженню міжнародно-правових механізмів обмеження прав участі держави-члена в діяльності Організації Об'єднаних Націй на прикладі практики міжнародного реагування на політику апартеїду в Південно-Африканській Республіці. У роботі проаналізовано діяльність основних органів ООН, зокрема Генеральної Асамблеї та Ради Безпеки, спрямовану на протидію політиці расової дискримінації, що проводилася урядом Південно-Африканської Республіки у другій половині ХХ століття. Особливу увагу приділено формуванню міжнародного консенсусу щодо неприйнятності апартеїду та розвитку системи політичного, економічного й інституційного тиску на державу, яка систематично порушувала основоположні принципи міжнародного права та прав людини.

У статті досліджено правові аспекти застосування санкційних механізмів у межах системи ООН, а також проаналізовано рішення Генеральної Асамблеї 1974 року про невизнання повноважень делегації Південно-Африканської Республіки. Показано, що зазначене рішення фактично призвело до усунення держави від участі в роботі Генеральної Асамблеї без формального припинення її членства в Організації. Такий підхід став унікальним прецедентом у практиці міжнародних організацій, оскільки обмеження участі держави було досягнуто шляхом застосування процедур перевірки повноважень делегацій, а не через передбачені Статутом ООН механізми призупинення або виключення з Організації. Окрему увагу приділено аналізу положень Ста-

туту ООН, які регулюють питання членства держав в Організації, а також практики їх тлумачення у діяльності органів ООН.

Актуальність дослідження зумовлена сучасними викликами міжнародному правопорядку, зокрема збройною агресією російської федерації проти України, що актуалізує питання ефективності міжнародно-правових механізмів реагування на грубі порушення принципів Статуту ООН. Досвід обмеження участі Південно-Африканської Республіки в діяльності ООН у період апартеїду може слугувати важливим історико-правовим прецедентом для осмислення можливостей застосування подібних інституційних механізмів у сучасних умовах.

Ключові слова: виключення держав; Південно-Африканська Республіка; ООН; апартеїд; припинення членства; міжнародні санкції; міжнародне право; невизнання повноважень делегації.

Постановка проблеми

Сучасна система міжнародної безпеки стикається з серйозними викликами, пов'язаними з грубими порушеннями основоположних принципів міжнародного права, зокрема заборони агресії та поваги до суверенітету держав. Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України актуалізувала питання ефективності міжнародно-правових механізмів реагування на такі порушення та можливості обмеження прав держави-порушника в межах міжнародних організа-

цій, насамперед Організації Об'єднаних Націй.

Водночас чинні положення Статуту ООН передбачають складну процедуру призупинення прав або виключення держави з Організації, яка потребує рекомендації Ради Безпеки. За умов, коли держава-порушник є постійним членом Ради Безпеки та володіє правом вето, реалізація таких механізмів фактично стає неможливою. Це зумовлює необхідність пошуку альтернативних правових інструментів впливу на держави, що систематично порушують принципи Статуту ООН.

У цьому контексті особливого значення набуває історичний досвід міжнародно-правового реагування на політику апартеїду в Південно-Африканській Республіці. Рішення Генеральної Асамблеї ООН 1974 року про невизнання повноважень делегації Південно-Африканської Республіки фактично призвело до її усунення від участі у роботі Генеральної Асамблеї без формального припинення членства в Організації. Такий підхід став унікальним випадком в історії міжнародного публічного права, коли обмеження участі держави в діяльності ООН було досягнуто шляхом застосування інституційних процедур, не передбачених безпосередньо механізмами призупинення або виключення з Організації.

Таким чином, аналіз цього прецеденту має важливе значення для розуміння можливостей застосування подібних механізмів у сучасних умовах та для оцінки перспектив обмеження участі держав, які грубо порушують міжнародне право, у діяльності міжнародних організацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблематика міжнародно-правового реагування на політику апартеїду Південно-Африканської Республіки та діяльність Організації Об'єднаних Націй у цьому контексті є предметом значної кількості наукових досліджень у сфері міжнародного публічного права. У науковій літературі детально досліджено як політичні, так і правові аспекти міжнародної ізоляції апартеїдного режиму, а також роль органів ООН у формуванні

системи міжнародних санкцій і обмежувальних заходів. Зокрема, у працях багатьох науковців проаналізовано міжнародно-правові дії проти апартеїду, включаючи резолюції ООН, санкційні механізми та діяльність спеціальних органів Організації, спрямованих на ізоляцію режиму апартеїду. Автори підкреслюють, що ООН поступово сформувала комплекс заходів політичного та економічного тиску, спрямованих на припинення расової дискримінації у Південно-Африканській Республіці.

Окрему групу досліджень становлять праці, присвячені правовим аспектам представництва держав у міжнародних організаціях та процедурі перевірки повноважень делегацій. Так, у багатьох роботах аналізується рішення Генеральної Асамблеї ООН 1974 року про невизнання повноважень делегації Південно-Африканської Республіки, яке розглядається як унікальний прецедент застосування інституційного механізму фактичного усунення держави від участі в діяльності одного з головних органів ООН без формального припинення її членства.

Крім того, у сучасних дослідженнях значна увага приділяється ролі спеціалізованих органів ООН, зокрема Спеціального комітету проти апартеїду, діяльність якого стала одним із ключових інструментів міжнародної кампанії з ізоляції апартеїдного режиму та сприяла формуванню глобального руху проти расової дискримінації.

Попри значну кількість наукових праць, питання застосування механізму невизнання повноважень делегацій як інструменту обмеження участі держави в діяльності ООН залишається недостатньо дослідженим у сучасній міжнародно-правовій доктрині. Особливої актуальності ця проблематика набуває у світлі сучасних викликів міжнародній безпеці, що зумовлює необхідність подальшого наукового осмислення досвіду обмеження участі Південно-Африканської Республіки в діяльності ООН.

Отже, **метою цієї статті** є дослідження міжнародно-правових механізмів обмеження або призупинення прав держави-члена в межах системи Організації Об'єднаних Націй на прикладі практики реагування між-

народної спільноти на політику апартеїду Південно-Африканської Республіки. Особлива увага приділяється аналізу рішень органів ООН, зокрема Генеральної Асамблеї та Ради Безпеки, що призвели до фактичного обмеження участі Південно-Африканської Республіки у діяльності Організації, а також визначенню значення цього прецеденту для розвитку практики застосування санкцій міжнародними організаціями та можливостей використання подібних механізмів у сучасних умовах.

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання. Зокрема, використано історико-правовий метод для аналізу еволюції міжнародно-правового реагування на політику апартеїду Південно-Африканської Республіки та формування практики обмеження участі держави в діяльності Організації Об'єднаних Націй. За допомогою формально-юридичного методу досліджено положення Статуту ООН, резолюції Генеральної Асамблеї та Ради Безпеки, а також інші міжнародно-правові акти, що регулюють питання членства держав у міжнародних організаціях. Порівняльно-правовий метод застосовано для зіставлення передбачених Статутом ООН процедур призупинення або виключення держави з Організації з практикою фактичного обмеження участі Південно-Африканської Республіки в діяльності Генеральної Асамблеї шляхом невизнання повноважень її делегації. Крім того, системний метод дав змогу розглянути відповідні рішення органів ООН у взаємозв'язку з розвитком міжнародного права прав людини та практикою застосування міжнародних санкцій. Застосування зазначених методів забезпечило комплексний аналіз досліджуваної проблематики та дало змогу сформулювати науково обґрунтовані висновки.

Виклад основного матеріалу

Апартеїд у Південно-Африканській Республіці став одним із найсерйозніших випробувань для міжнародного руху за права людини. Реакція міжнародного співтовариства на політику расової сегрегації водночас продемонструвала значні досягнення у роз-

витку міжнародно-правових механізмів захисту прав людини та виявила обмеженість інструментів міжнародного впливу на державу, що системно порушує основоположні принципи рівності та недискримінації.

У системі міжнародного захисту прав людини проблема апартеїду поступово була осмислена як явище, що виходить за межі внутрішньої політики держави та набуває значення питання міжнародної відповідальності. Це сприяло формуванню правового підходу, відповідно до якого політика апартеїду розглядалася як грубе порушення фундаментальних прав людини та принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Міжнародно-правова реакція на політику апартеїду в Південно-Африканській Республіці розгорталася через діяльність різних інституцій та механізмів. Особливу роль у формуванні міжнародно-правового консенсусу відіграли міжнародні договори, спрямовані на засудження расової дискримінації та апартеїду, а також діяльність органів ООН. Зокрема, питання апартеїду стало предметом системного розгляду в Раді Безпеки та Генеральній Асамблеї ООН, які ухвалювали численні резолюції, спрямовані на засудження расистської політики та посилення міжнародного тиску на державу [9].

Важливе значення мали також інші органи та спеціалізовані механізми системи ООН, діяльність яких була спрямована на формування міжнародного консенсусу щодо неприйнятності апартеїду. Сукупність цих заходів поступово сприяла утвердженню в міжнародному праві підходу, згідно з яким апартеїд розглядається як злочин проти людяності та як підстава для застосування міжнародно-правових заходів впливу щодо держави, яка провадить таку політику.

Рада Безпеки, Генеральна Асамблея та інші органи Організації Об'єднаних Націй неодноразово вживали заходів у відповідь на політику апартеїду, що проводилася Південно-Африканською Республікою. Уперше Рада Безпеки розглянула це питання у 1960 році після масового розстрілу в ПАР мирних і беззбройних демонстрантів, які виступали проти расової сегрегації. У резолюції 134 Рада Безпеки закликала уряд Південно-Аф-

риканської Республіки відмовитися від політики апартеїду [5].

Через кілька років Рада Безпеки ухвалила нові рішення, спрямовані на реагування на подальше загострення ситуації. Зокрема, у резолюції 181 було висловлено вимогу припинити переслідування та вбивства лідерів антиапартеїдного руху. Того ж року державам-членам ООН було рекомендовано утримуватися від постачання зброї до Південно-Африканської Республіки, що фактично означало запровадження добровільного ембарго на поставки озброєнь [6].

Крім того, Рада Безпеки створила групу експертів із мандатом дослідити можливі шляхи врегулювання ситуації в ПАР шляхом повного, мирного та впорядкованого забезпечення прав людини, а також визначити, яку роль у досягненні цієї мети може відігравати Організація Об'єднаних Націй. На основі рекомендацій цієї групи в подальших резолюціях Ради Безпеки було поступово посилено економічний тиск на державу.

Важливим етапом стало ухвалення резолюції 311 1972 року, у якій Рада Безпеки висловила серйозне занепокоєння тим, що ситуація в Південно-Африканській Республіці становить загрозу міжнародному миру і безпеці. Така кваліфікація мала принципове значення, оскільки відкривала можливість застосування щодо цієї держави заходів, передбачених Главою VII Статуту ООН, зокрема запровадження обов'язкового ембарго на постачання зброї [7]. Разом з тим запровадження обов'язкового ембарго на поставки озброєнь тривалий час залишалося неможливим через опір окремих впливових держав, насамперед Сполучених Штатів Америки, Франції та Сполученого Королівства.

Особливо показовою була позиція Сполучених Штатів Америки, яка відображалася як у голосуваннях у Раді Безпеки, так і в загальному підході до питання апартеїду. У межах ООН США нерідко виступали проти ініціатив, спрямованих на посилення міжнародного тиску з метою припинення політики расової сегрегації. Така позиція пояснювалася кількома чинниками. По-перше, існували побоювання, що зміна політичного режиму в Південно-Африканській Республі-

ці може призвести до формування уряду, менш прихильного до інтересів США. По-друге, важливе значення мали економічні міркування, зокрема прагнення зберегти доступ до стратегічних природних ресурсів, таких як марганець, платинові метали, золото, алмази та хром. По-третє, американська влада традиційно прагнула захистити економічні інтереси власних компаній, які здійснювали діяльність на території Південно-Африканської Республіки.

У лютому 1986 року Рада Безпеки ООН засудила Південно-Африканську Республіку у зв'язку з погрозами та актами агресії, пов'язаними з політикою апартеїду. У відповідній резолюції було висунуто вимогу припинити дію надзвичайного стану в державі та покласти край політиці апартеїду. Під час голосування більшість членів Ради Безпеки підтримали це рішення: тринадцять держав проголосували «за», тоді як Сполучені Штати Америки та Сполучене Королівство утрималися.

Генеральна Асамблея ООН також неодноразово вживала заходів, спрямованих на засудження та міжнародно-правове обмеження політики апартеїду в Південно-Африканській Республіці. На відміну від Ради Безпеки, де вирішальну роль відіграють постійні члени, у Генеральній Асамблеї вплив окремих західних держав є відносно меншим, тоді як позиція держав, що розвиваються, має значно більшу вагу. Саме цим значною мірою пояснюється те, що Генеральна Асамблея досить рано й послідовно займала принципову позицію щодо засудження апартеїду.

Питання расової політики ПАР було порушене вже під час першої сесії Генеральної Асамблеї у 1946 році. У подальшому цей орган систематично розглядав ситуацію в державі та ухвалював відповідні резолюції. Зокрема, у резолюції 395 1950 року Генеральна Асамблея дійшла висновку, що політика апартеїду за своєю суттю є формою расової дискримінації, що суперечить принципам Статуту ООН. У зв'язку з цим уряд Південно-Африканської Республіки було закликано призупинити застосування одного з ключових законів расової сегрегації — так званого *Group Areas Act* [1].

Подальшим кроком стала резолюція 616А (VII) 1952 року, у якій Генеральна Асамблея офіційно засудила політику апартеїду та створила спеціальну комісію з трьох членів для спостереження за ситуацією в ПАР. Надалі міжнародний тиск поступово посилювався. Так, у резолюції 1761 (XVII) 1962 року державам-членам ООН було рекомендовано припинити дипломатичні та торговельні відносини з Південно-Африканською Республікою [2].

Особливо важливим кроком стало рішення Генеральної Асамблеї 1974 року не визнавати повноваження делегації Південно-Африканської Республіки. Унаслідок цього представники держави фактично були позбавлені можливості брати участь у роботі Генеральної Асамблеї та здійснювати право голосу. Водночас через відсутність відповідного рішення Ради Безпеки держава формально не була виключена з Організації Об'єднаних Націй. Таким чином, склалася унікальна ситуація, коли членство держави юридично зберігалось, однак її участь у діяльності одного з головних органів ООН була фактично призупинена.

Так, 30 вересня 1974 року Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію 3206, якою було затверджено першу доповідь Комітету з перевірки повноважень делегацій. Відповідно до цього рішення представникам уряду Південно-Африканської Республіки було відмовлено у визнанні їхніх повноважень. Резолюція була прийнята більшістю голосів: дев'яносто вісім держав висловилися «за», двадцять три — «проти», ще чотирнадцять утрималися.

Одразу після цього Генеральна Асамблея ухвалила резолюцію 3207. Цим рішенням, підтриманим 125 державами при одному голосі «проти» та дев'яти утриманих, до Ради Безпеки було спрямовано звернення переглянути характер взаємовідносин між Організацією Об'єднаних Націй та Південно-Африканською Республікою. Підставою для такого перегляду було названо систематичне порушення цієї державою принципів Статуту ООН і положень Загальної декларації прав людини.

Разом з тим Рада Безпеки не змогла ухвалити подальшу резолюцію, якою пропону-

валося виключити Південно-Африканську Республіку з Організації Об'єднаних Націй. Відповідний проєкт рішення не отримав необхідної підтримки через позицію трьох постійних членів Ради Безпеки: Франції, Сполученого Королівства та Сполучених Штатів Америки. Ці держави проголосували проти та відповідно до статті 27 Статуту ООН скористалися правом вето, що унеможливило прийняття резолюції.

Резолюція Генеральної Асамблеї 3207, якою до Ради Безпеки було спрямовано звернення щодо перегляду відносин між ООН та ПАР, безпосередньо стосувалася положень Глави II Статуту ООН (статті 3–6), що регулюють питання членства в Організації.

У зазначених положеннях визначено дві основні категорії держав-членів ООН. До першої належать держави, які брали участь у Сан-Франциській конференції або раніше підписали Декларацію Об'єднаних Націй від 1 січня 1942 року, після чого підписали та ратифікували Статут ООН. До другої категорії віднесено всі інші миролюбні держави, які приймають зобов'язання, передбачені Статутом, та, на думку Організації, здатні і готові їх виконувати. Прийняття таких держав до складу ООН здійснюється рішенням Генеральної Асамблеї на підставі рекомендації Ради Безпеки.

Стаття 5 Статуту передбачає можливість призупинення здійснення прав і привілеїв держави-члена у випадку, якщо щодо неї Радою Безпеки були застосовані превентивні або примусові заходи. Таке рішення ухвалюється Генеральною Асамблеєю на підставі відповідної рекомендації Ради Безпеки. Натомість стаття 6 Статуту встановлює можливість виключення держави з Організації, якщо вона систематично порушує принципи, закріплені в Статуті. І в цьому випадку рішення Генеральної Асамблеї також потребує попередньої рекомендації Ради Безпеки [8].

Положення Статуту, що стосуються членства, від самого початку існування ООН стали предметом інтенсивних юридичних дискусій як у Генеральній Асамблеї, так і в її комітетах, так і в Раді Безпеки. Крім того, їх тлумачення було предметом двох важливих

консультативних висновків Міжнародного Суду ООН, наданих у 1948 та 1950 роках за запитом Генеральної Асамблеї відповідно до статті 96 Статуту.

Уже на ранньому етапі розвитку Організації стало очевидним, що, попри формально об'єктивні юридичні критерії членства, передбачені Главою II Статуту, їх застосування на практиці може викликати серйозні політичні суперечності. Це пояснюється значною роллю, відведеною Раді Безпеки у вирішенні питань членства, а також можливістю застосування права вето постійними членами цього органу. У подальші роки, особливо в умовах політичного протистояння між великими державами, це призводило до пошуку різноманітних політико-правових механізмів для подолання блокування рішень.

У межах цих дискусій висувалися різні інтерпретації положень Статуту. Зокрема, під час дебатів у Генеральній Асамблеї у 1948 році було висловлено позицію, що хоча стаття 4 Статуту передбачає необхідність рекомендації Ради Безпеки для прийняття нових членів, у її тексті прямо не зазначено, що така рекомендація обов'язково повинна бути позитивною. Відповідно до цього тлумачення Генеральна Асамблея могла б прийняти державу до членства навіть за відсутності схвальної рекомендації Ради Безпеки.

Наведені міркування стосуються пересудом питання прийняття держав до членства в ООН. Водночас ті самі принципи застосовуються і до ситуацій, пов'язаних із можливим виключенням держави з Організації. Зокрема, будь-яка спроба виключити Південно-Африканську Республіку з ООН або призупинити здійснення нею частини чи всіх прав і привілеїв, що випливають із членства, у зв'язку з порушенням резолюцій Генеральної Асамблеї, рішень Міжнародного Суду або основоположних принципів Статуту, мала б здійснюватися відповідно до положень Статуту ООН, тлумачення яких було сформульовано у відповідних консультативних висновках Суду [9].

Разом з тим у межах системи ООН існував і інший напрям можливих дій щодо Південно-Африканської Республіки, який не пов'язаний безпосередньо з питанням член-

ства держави в Організації і, відповідно, не залежав від застосування процедур, передбачених статтями Статуту щодо членства та ролі Ради Безпеки. Це має особливе значення з огляду на політичні ризики, пов'язані з можливістю використання права вето постійними членами Ради Безпеки.

Альтернативний підхід впливає з положень Глави IV Статуту ООН, що регулює діяльність Генеральної Асамблеї. У цьому випадку йдеться не про членство держави як таке, а про фактичне представництво держави в Організації та її головних органах. Така відмінність добре відома в загальному міжнародному праві, де традиційно розрізняють визнання держави та визнання уряду.

Так, питання представництва Південно-Африканської Республіки в Організації Об'єднаних Націй уперше було порушене у Комітеті з перевірки повноважень делегацій у 1963 році. Ініціаторами цього питання виступили Алжир, Лівія та Радянський Союз, які стверджували, що уряд Південно-Африканської Республіки не представляє населення держави належним чином. Надалі ця проблема неодноразово порушувалася в діяльності органів ООН і регулярно ставала предметом обговорення.

У цьому контексті резолюція Генеральної Асамблеї 3206, якою було схвалено доповідь Комітету з перевірки повноважень і відмовлено у визнанні повноважень представників уряду Південно-Африканської Республіки, фактично стала черговим підтвердженням усталеної позиції Генеральної Асамблеї щодо цього питання.

Водночас у юридичному висновку, поданому 11 листопада 1970 року юридичним радником ООН на ім'я Президента Генеральної Асамблеї, було висловлено іншу позицію. У цьому документі зазначалося, що Генеральна Асамблея не може відмовляти у визнанні повноважень делегації у випадках, коли відсутня ситуація суперництва між різними урядами, які претендують на представництво однієї й тієї ж держави [4].

Однак подібний підхід ґрунтується на спірному ототожненні двох різних категорій питань. З одного боку, йдеться про правові процедури ООН щодо прийняття держав

до членства, а також їх можливого призупинення чи виключення з Організації. З іншого боку, існує окреме питання: визначення легітимності представництва держави, яка вже є членом ООН.

Відповідно до усталеної практики права Організації Об'єднаних Націй, саме орган ООН, у межах якого виникає питання представництва, має право самостійно визначати, чи визнавати повноваження відповідної делегації. Таким чином, Генеральна Асамблея або Рада Безпеки можуть самостійно ухвалювати рішення щодо легітимності представництва держави у своїй діяльності [3].

Досвід обмеження участі Південно-Африканської Республіки в діяльності Організації Об'єднаних Націй у період апартеїду набуває особливої актуальності в сучасних умовах збройної агресії російської федерації проти України. Ситуація, що склалася у 1970-х роках, продемонструвала можливість застосування в межах ООН інституційних механізмів політико-правового впливу на державу, яка систематично порушує основоположні принципи Статуту Організації та загальновизнані стандарти прав людини. У сучасному контексті цей прецедент може розглядатися як можливий правовий орієнтир для реагування міжнародної спільноти на грубі порушення міжнародного права, пов'язані з агресією проти України.

Висновки

Досвід міжнародно-правового реагування на політику апартеїду Південно-Африканської Республіки свідчить про поступове формування у межах системи ООН механізмів впливу на держави, які систематично порушують основоположні принципи міжнародного права та прав людини. Значну роль у цьому процесі відіграли Рада Безпеки та Генеральна Асамблея ООН, діяльність яких сприяла формуванню міжнародного консенсусу щодо неприйнятності расової дискримінації та апартеїду. Важливим етапом у цьому процесі стала відмова Генеральної Асамблеї у 1974 році визнавати повноваження делегації Південно-Африканської Республіки. Це рішення фактично призвело до усунення держави

від участі в роботі Генеральної Асамблеї без формального припинення її членства в ООН, що стало унікальним прецедентом застосування інституційного механізму обмеження участі держави в діяльності міжнародної організації. У сучасних умовах збройної агресії російської федерації проти України цей історичний досвід набуває особливої актуальності. Прецедент Південно-Африканської Республіки свідчить про можливість використання механізму невизнання повноважень державної делегації як одного з інструментів міжнародно-правового впливу на державу, що порушує принципи Статуту ООН.

Література

1. Group Areas Act No. 41 of 1950 (South Africa), as amended by Act No. 65 of 1952 and subsequent amendments (1955).
2. Harrell, M. (1978). *Laws affecting race relations in South Africa: 1948–1976*. Hoover Institution Press.
3. McWhinney, E. (1976). *Credentials of state delegations to the U.N. General Assembly: A new approach to effectuation of self-determination for Southern Africa*. *Hastings Constitutional Law Quarterly*, 3(1), 1–32.
4. United Nations General Assembly. (1970). *Credentials of representatives to the twenty-fifth session of the General Assembly* (U.N. Doc. A/8160). United Nations.
5. United Nations Security Council. (1960). *Resolution 134 (1960): Question relating to the situation in the Union of South Africa (S/RES/134(1960))*.
6. United Nations Security Council. (1963). *Resolution 181 (1963): Question relating to the policies of apartheid of the Government of the Republic of South Africa (S/RES/181(1963))*.
7. United Nations Security Council. (1972). *Resolution 311 (1972): Question relating to the policies of apartheid of the Government of the Republic of South Africa (S/RES/311(1972))*.
8. United Nations. (1945). *Charter of the United Nations*. <https://www.un.org/en/about-us/un-charter>
9. Weissbrodt, D. (1986). *International legal action against apartheid*. *Law &*

Inequality: A Journal of Theory and Practice, 4(3), 485–510.

**LIMITATION OF A STATE'S
PARTICIPATION RIGHTS IN THE
UNITED NATIONS: EXPERIENCE
OF SOUTH AFRICA DURING THE
APARTHEID ERA**

The article examines international legal mechanisms for limiting the participation rights of a member state within the United Nations system, using the example of the international response to the policy of apartheid in the Republic of South Africa. The study analyzes the activities of the principal UN bodies, in particular the General Assembly and the Security Council, aimed at countering the policy of racial discrimination pursued by the government of South Africa during the second half of the twentieth century. Particular attention is given to the formation of an international consensus on the unacceptability of apartheid and to the development of a system of political, economic, and institutional pressure on a state that systematically violated fundamental principles of international law and human rights.

The article explores the legal aspects of the application of sanction mechanisms within the UN system and examines the 1974 decision of the General Assembly to refuse recognition of the credentials of the South African delegation. It is shown that this decision effectively led to

the exclusion of the state from participation in the work of the General Assembly without the formal termination of its membership in the Organization. This approach became a unique precedent in the practice of international organizations, as the restriction of a state's participation was achieved through the procedures for verifying the credentials of delegations rather than through the mechanisms of suspension or expulsion provided for in the UN Charter. Special attention is also paid to the analysis of the provisions of the UN Charter governing membership in the Organization and to the practice of their interpretation by UN bodies.

The relevance of the study is determined by contemporary challenges to the international legal order, particularly the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, which raises the issue of the effectiveness of international legal mechanisms for responding to serious violations of the principles of the UN Charter. The experience of limiting South Africa's participation in the activities of the United Nations during the apartheid period may serve as an important historical and legal precedent for understanding the possibilities of applying similar institutional mechanisms in contemporary conditions.

Keywords: exclusion of states; Republic of South Africa; United Nations; apartheid; suspension of membership; international sanctions; international law; denial of credentials of a delegation.